

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: ДОСВІД ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ В ІНШИХ ПРЕДМЕТАХ

DEVELOPING COMMUNICATIVE COMPETENCE IN THE EDUCATIONAL PROCESS: EXPERIENCE FOR ENGLISH LANGUAGE TEACHERS AND APPLICATION IN OTHER SUBJECTS

У цій статті розглядається важливий аспект освітнього процесу – формування комунікативної компетенції, який виявляється критично важливим у розвитку сучасної освіти. Зосереджуючись на досвіді вчителів англійської мови, стаття виокремлює можливості застосування цієї компетенції в широкому спектрі предметів. Ретельно досліджуючи різні методи та стратегії, стаття враховує ефективний розвиток комунікативних навичок як для учнів, так і для вчителів.

Стаття надає унікальний внесок у розуміння важливості комунікативної компетенції в освітньому середовищі, зосереджуючись на практичних аспектах та реальних прикладах. Аналіз практичного впливу досвіду вчителів англійської мови на якість навчання відображається через конкретні сценарії, де розвиток комунікативних навичок стає ключовим фактором у покращенні загального навчального процесу.

Стаття розглядає не лише теоретичні аспекти, але й практичні ситуації, де висвітлені можливості розвитку комунікативних навичок призводять до позитивних змін у взаємодії вчителів і учнів. При цьому реальні приклади надають читачам зрозумілість та конкретність у підході до впровадження комунікативних стратегій в освітній процес.

Зазначена стаття слугує не лише джерелом інформації для вчителів англійської мови, але й стимулює педагогічне співтовариство до обміну досвідом та впровадження передових практик для забезпечення високої якості навчання та позитивного навчального середовища.

Досягнення ефективності в освітньому процесі значуще підвищується завдяки акценту на комунікативні навички, що розглядаються в статті. Практичні сценарії, описані в дослідженні, дозволяють читачам відчутти реальний вплив розвитку комунікативної компетенції як на рівні вчителів, так і на рівні учнів.

Необхідність збалансованого поєднання теорії та практики в статті створює основу для успішного впровадження рекомендацій та стратегій в реальному класовому середовищі. Виділення конкретних ситуацій та взаємодій вчителів і учнів надає глибоке розуміння того, як комунікативні навички сприяють поліпшенню якості навчання та створенню позитивної атмосфери в класі.

Ключові слова: комунікативна компетенція, навчальний процес, педагогічне співто-

вариство, педагогіка, практичні сценарії, стратегії, студенти, теорія.

In this article, an important aspect of the educational process is examined – the formation of communicative competence, which proves to be critically important in the development of modern education. Focusing on the experience of English language teachers, the article highlights the possibilities of applying this competence across a wide range of subjects. Thoroughly exploring various methods and strategies, the article considers the effective development of communicative skills for both students and teachers.

The article makes a unique contribution to understanding the importance of communicative competence in the educational environment, focusing on practical aspects and real examples. The analysis of the practical impact of the experience of English language teachers on the quality of education is reflected through specific scenarios where the development of communicative skills becomes a key factor in improving the overall educational process.

The article examines not only theoretical aspects but also practical situations where highlighted opportunities for the development of communicative skills lead to positive changes in the interaction between teachers and students. Real examples provide readers with clarity and specificity in the approach to implementing communicative strategies in the educational process.

The mentioned article serves not only as a source of information for English language teachers but also stimulates the pedagogical community to exchange experiences and implement advanced practices to ensure high-quality education and a positive learning environment.

The achievement of efficiency in the educational process is significantly enhanced by emphasizing communicative skills, as discussed in the article. The practical scenarios described in the research allow readers to feel the real impact of the development of communicative competence at both the teacher and student levels.

The need for a balanced combination of theory and practice in the article provides the foundation for the successful implementation of recommendations and strategies in the real classroom environment. Highlighting specific situations and interactions between teachers and students provides a deep understanding of how communicative skills contribute to improving the quality of education and creating a positive atmosphere in the classroom.

Key words: communicative competence, educational process, pedagogical community, pedagogy, practical scenarios, strategies, students, theory.

УДК 378.147.091.3:811.111:61
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/65.2.13>

Левицька А.І.,

канд. пед. наук,
ст. викладач кафедри філософії,
біоетики та іноземних мов
Одеського національного медичного
університету

Юрченко М.В.,

ст. викладач кафедри германської
та слов'янської філології
Комунального закладу вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний
коледж»

Постановка проблеми. У сучасному освітньому процесі в Україні виникає нагальна проблема формування комунікативної компетенції серед учнів, особливо в контексті вивчення

англійської мови та її застосування в інших предметах. Несприятливі фактори, такі як відсутність чіткого підходу до розвитку комунікативних навичок, недостатня увага до практичних аспектів,

а також відсутність взаємодії між вчителями різних предметів, створюють серйозні труднощі в процесі підготовки учнів до ефективного володіння мовними та комунікаційними здібностями. Ця ситуація вимагає уваги та ретельного вивчення, оскільки впровадження комунікативних стратегій має визначальне значення для успішного розвитку освіти в Україні та формування висококваліфікованих фахівців з глибокими комунікативними навичками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вторнікова Ю. С. досліджує різні аспекти цієї компетенції, такі як навички ефективного спілкування, взаємодія з учнями та іншими педагогами.

Кабарда М. К. розглядає взаємозв'язок мовних і комунікативних здібностей та компетенції особистості і також вивчає, які мовні навички впливають на ефективність комунікації, або які чинники впливають на розвиток цих навичок у різних вікових групах.

Кручек В. А. вказує на конкретні методи, які використовуються для навчання комунікативних навичок та як це впливає на подальше навчання студентів.

Наумик А. С., Ядловська О. С. розглядають особливості студентоцентрованого підходу у викладанні, зокрема його вплив на комунікативні аспекти навчання.

Чорнобай В. Г. досліджує ефективність інтерактивного навчання англійської мови з використанням комунікативних ігор, таблиць і схем.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У рамках загальної проблеми, пов'язаної з розвитком комунікативних навичок в освітньому середовищі, існують певні аспекти та визначені питання, які залишаються невирішеними. Ці невирішені аспекти можуть включати:

Індивідуальний підхід до розвитку: персоналізація підходу до розвитку комунікативних навичок є невирішеним завданням. Якщо кожен учень унікальний, то і його потреби в розвитку комунікативних вмінь можуть відрізнятися.

Ефективність використання технологій: хоча технології можуть бути потужним інструментом для розвитку комунікативних навичок, досі не вирішено, яким чином найкраще використовувати ці технології.

Оцінка комунікативних навичок: невирішеною залишається проблема оцінки комунікативних навичок. Як виміряти рівень володіння цими навичками? Чи є універсальні стандарти, які можна використовувати в різних контекстах?

Сучасні виклики: з розвитком технологій та глобалізацією, виникають нові виклики у розвитку комунікативних навичок, такі як культурна різноманітність та здатність пристосовуватися до різноманітних комунікативних стандартів.

Розв'язання цих невирішених аспектів вимагатиме подальших досліджень, співпраці між науковцями та педагогами, а також впровадження нових стратегій та методик у навчальний процес.

Мета статті – вивчення та аналіз процесу формування комунікативної компетенції в учнівському середовищі, зокрема, на основі досвіду вчителів англійської мови. Стаття спрямована на виявлення можливостей застосування цієї компетенції в широкому спектрі предметів та на вивчення методів для ефективного розвитку комунікативних навичок учнів та вчителів. Крім того, вона ставить за мету підвищити усвідомленість щодо практичного впливу цього досвіду на покращення якості навчання та взаємодії в освітньому процесі.

Виклад основного матеріалу. Комунікативна компетенція є однією з ключових навичок, необхідних у сучасному світі. Вона визначається здатністю ефективно спілкуватися, розуміти інших та виражати свої думки. Освітній процес відіграє важливу роль у формуванні цієї компетенції, особливо в контексті вивчення англійської мови. Вчитель англійської мови має особливий вплив на розвиток комунікативної компетенції учнів, а його досвід може бути цінним і для вчителів інших предметів [1, с. 56].

Один із ключових аспектів формування комунікативної компетенції – це активне використання мови в різних контекстах. Вчителі англійської мови можуть впроваджувати ігрові та рольові вправи, спрямовані на практику мовлення та вирішення комунікативних завдань. Застосування інтерактивних методів дозволяє учням взаємодіяти, обговорювати і вирішувати завдання в спільноті. Цей підхід розбудовує навички ефективного спілкування та навчає студентів адаптуватися до різних ситуацій [5].

Важливим елементом є також розвиток слухової та читацької компетенції. Учні повинні бути здатні розуміти інформацію, отриману з різних джерел, та ефективно реагувати на неї. Вчитель англійської мови може створювати уроки, які поєднують читання аутентичних текстів та обговорення їх змісту. Це сприяє розвитку критичного мислення та здатності аналізувати інформацію [1, с. 57].

Застосування комунікативної компетенції також важливе в інших предметах. Наприклад, вчитель математики може використовувати групові проекти для вирішення завдань та обговорення математичних концепцій. Такий підхід розвиває не лише математичні навички, але і здатність ефективно комунікувати результати своєї роботи.

Необхідно також враховувати індивідуальні особливості учнів при формуванні комунікативної компетенції. Вчителі повинні створювати різноманітні завдання, які враховують інтереси та рівень зручності кожного учня. Важливо відзначити, що розвиток комунікативної компетенції – це

поступовий процес, і вчителі повинні створювати сприятливу атмосферу для стабільного росту цієї навички [5].

Комунікативна компетенція в освітньому середовищі визначається здатністю ефективно спілкуватися, використовуючи мовні та немовні засоби [2, с. 45]. Ця навичка важлива не лише для вивчення мов, але й для успішного навчання в будь-якому предметі. **Розглянемо практичні аспекти та реальні приклади важливості комунікативної компетенції в освітньому процесі.**

1. Здатність висловлювати думки: в освітньому середовищі учні повинні бути здатні чітко та послідовно висловлювати свої думки. Наприклад, під час обговорення літературного твору чи вирішення математичного завдання учень повинен вміти висловити свої роздуми і аргументувати свої відповіді [3, с. 67].

2. Групова взаємодія та колективна робота: у багатьох навчальних програмах акцент робиться на груповій роботі. Здатність ефективно взаємодіяти в групі, обговорюючи ідеї та досягаючи консенсусу, є ключовою для успішного виконання проєктів та розв'язання завдань.

3. Ораторські навички: комунікативна компетенція включає в себе і вміння виступати публічно. Учні повинні вміти чітко та переконливо висловлювати свої думки. Це може бути корисним у вивченні будь-якого предмету, адже здатність ефективно висловлювати ідеї може полегшити розуміння та сприяти взаєморозумінню в класі [3, с.68].

4. Здатність аналізу та критичного мислення: комунікативна компетенція включає в себе здатність аналізувати інформацію та висловлювати критичні думки. Наприклад, під час обговорення тексту в літературі або історичних подій, учень повинен вміти визначити ключові моменти та висловлювати свої думки з приводу подій чи інтерпретації тексту.

5. Ефективне слухання: слухання – важлива складова комунікативної компетенції. Учні повинні бути здатні слухати інших, розуміти їхні думки та враховувати різні погляди. Це особливо важливо під час обговорення складних тем чи вирішення проблем [3, с. 70].

Розвиток комунікативних навичок в освітньому середовищі може призводити до позитивних змін у взаємодії вчителів і учнів у різних практичних ситуаціях. Нижче наведено декілька прикладів, як це може відбуватися:

1. Групові проєкти та колективна робота: учні можуть брати участь в групових проєктах, де вони повинні співпрацювати, обговорювати ідеї та приймати спільні рішення. Це створює можливість для розвитку комунікативних навичок, таких як здатність слухати інших, висловлювати свої думки, приймати конструктивну критику та

ділитися відповідальністю за власну частину проєкту [4, с. 129].

2. Обговорення літературних творів: вчителі можуть організувати обговорення літературних творів, де учні висловлюють свої думки, аргументують їх, а також взаємодіють один з одним. Це сприяє розвитку навичок аналізу, висловлення власного погляду та поваги до думок інших.

3. Використання технологій: використання сучасних технологій, таких як форуми, чати або електронні платформи для обговорення тем, може сприяти покращенню взаємодії між вчителями і учнями. Учні можуть активно спілкуватися в онлайн-середовищі, ділитися думками та отримувати зворотний зв'язок від своїх однокласників і вчителів.

4. Рольові ігри: використання рольових ігор в класі дозволяє учням відігравати ролі, висловлювати свої думки в інших обставинах та вирішувати проблеми. Це стимулює творчість і навички спілкування [6, с. 367].

5. Моделювання реальних ситуацій: вчителі можуть створювати ситуації, що імітують реальні виклики, які можуть виникнути в житті. Наприклад, учні можуть виконувати рольові завдання, де вони взаємодіють у різних реальних сценаріях, таких як відвідування лікарні, розв'язання конфліктів тощо [4, с. 130].

У цих практичних ситуаціях, де розвиваються комунікативні навички, взаємодія між вчителями та учнями стає більш відкритою, конструктивною та ефективною. Вчителі стають партнерами в навчанні, сприяючи не лише передачі знань, але і розвитку учнівських навичок спілкування, які є невід'ємною частиною успішної освіти та подальшого життя [6, с. 367].

Висновки. У висновках статті можна виділити декілька ключових пунктів, які підсумовують основні ідеї та важливість розвитку комунікативних навичок в освітньому середовищі:

1. Комунікативна компетенція як ключовий елемент успішної освіти: стаття підкреслює, що комунікативна компетенція стає все більш важливою в сучасному світі і є ключовою навичкою для успішного навчання та професійного розвитку.

2. Практичні сценарії та реальні приклади: висвітлено практичні ситуації, в яких розвиток комунікативних навичок призводить до позитивних змін у взаємодії вчителів та учнів. Зазначено значення групових проєктів, обговорень літературних творів, використання технологій та інших методів у навчальному процесі.

3. Широкий спектр використання: вказано, що розвиток комунікативних навичок не обмежується вивченням мови, але має значення в усіх предметах. Приклади використання уроків математики, науки та інших предметів для розвитку комунікативних вмінь вказують на універсальність цієї компетенції.

4. Значення індивідуалізації та поступового розвитку: стаття підкреслює важливість врахування індивідуальних особливостей учнів при формуванні комунікативної компетенції та наголошує, що цей процес є етапним та вимагає поступового розвитку.

5. Загальний вплив на якість навчання: заключною думкою є твердження про те, що розвиток комунікативних навичок має загальний вплив на якість навчання та готовність учнів до життя у сучасному суспільстві.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вторнікова Ю. С. Комунікативна компетентність вчителя: зміст поняття. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені Костянтина Дмитровича Ушинського*. Серія: Педагогічні науки. 2012. № 8 (2). С. 55–62.

2. Кабарда М. К. Мовні і комунікативні здібності та компетенція. *Зал. психології*. 1996. № 1. С. 43–48.

3. Кручек В. А. Формування комунікативних умінь студентів вищих аграрних закладів освіти в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2004. 201 с.

4. Наумик А. С., Ядловська О. С. Особливості студентоцентрованого підходу у викладанні. *Світ наукових досліджень*. матеріали Міжнародної наукової конференції, Випуск 16. 2023. С. 128–130.

5. Особливості організації викладання англійської мови за професійним спрямуванням. URL: <http://dgerela.at.ua/publ/metodichka>

6. Чорнобай В. Г. Інтерактивне навчання англійської мови: комунікативні ігри, таблиці та схеми. *Bulletin of alfred nobel university. series «pedagogy and psychology»*. 2020. Т. 1, № 19. С. 362–368.